

קליימן יוסף
173311

בן טרודה ואמיל
נולד ב- 23.7.1914
נפל ב- 11.6.1948
בקרוב בעין-גב.

קליימן יוסף,

בן טרודה ואמיל, נולד ביום כ"ט בתמוז תרע"ד (23.7.1914) בברלין, בירת גרמניה, למשפחה ציונית מתקדמת. היה חבר תנועת "הבונים" בגרמניה ואחר-כך הצטרף לתנועת "החלוץ". לאחר התלבטות נפשית החליט להפסיק את לימודיו באוניברסיטה ויצא להכשרה חלוצית בלטביה. ברצון עז הסתגל לתנאי ההכשרה וכיכז סביבו את כל החברים מגרמניה. הוא התבלט באישיותו ורכש לו אמון כללי. אף כי יוצאי גרמניה היו מיעוט בקרב החברים, נבחר יוסף למזכיר ההכשרה. היה חבר טוב ורבים נהגו לפנות אליו בשעת צרה. לקראת העלייה יצא עם קבוצת "שלשלת" למחנה הכנה ליד מינכן וגם שם היה מרכז הקבוצה. לפי הצעתו, יצאו החברים לעבודה בשדות הסביבה, כדי להראות לגויים מהו חלוץ. הוריו ביקשוהו לעלות עימם לארץ ולסייע להם בהקמת משקם, אך הוא ראה צורך וחובה לעצמו להוסיף לעבוד בקרב קבוצתו. יוסף עלה ארצה ב-15.10.1934 והצטרף לקיבוץ גבעת השלשה. משם עבר עם קבוצת "שלשלת" לאפיקים, אחר-כך הצטרפה הקבוצה לקיבוץ "בתלם" ששהה בנחלת יהודה, והוא שימש במשך זמן מסוים כמזכיר הקבוצה. אחר-כך עבר עם חבריו לחצר כנרת, שם התרכזו לצניעלותם למקום התיישבותם בעין גב. יוסף היה מראשוני המתיישבים בעין גב וחי שם קרוב ל-11 שנה. הוא עמד בכל קשיי המשק הצעיר והשקיע את כל יכולתו הארגונית בפיתוחו. מילא תפקידים רבים במשק, היה מרכז העבודה, מזכיר (1939-1940), עבד בדיג ועוד. תמיד עזר את חבריו ותבטח מהם סבלנות. יוסף השתלם בסמינר ובשנתיים האחרונות לחייו היה מורה בעין גב. בעבודה זו בא על סיפקו ומצא את המעגל בין חיי העבודה בכפר ורצונו העז ללימודים. שימש חוגמה ומופת לילדים, לנוער ולחברים. היה חבר הי"גונה" במשך שנים רבות. ב-1943-1945 שימש קצין תרבות של הארגון בשרון. בתקופת מלחמת העצמאות הודשים נוספו לפני פלישת מדינת ערב עבר אימונים ועלה לדרגת מפקד קטן. בשעת החפזנות לקח חלק ניכר בהגנת המשק. ביום הראשון להתקפה ניקד בהצלחה, בקור-רוח ובאסוף, על הקטע המשוכן בוותר. למחרת, ביום די בסיוון תשי"ח (11.6.1948) פגע בו פגז בעבודה בנשדות התצביה בקטע שעליו היה אחראי וכעבור שעה קלה מת. השאיר אישה, שולמית, ובת. תחילה נקבר בטבריה ולאחר זמן הועבר למנוחת-עולמים בבית-הקברות בעין גב.

חטיבת גולני

11

החטיבה הגיתקת ממרחבה, העוזבת מאחוריה אמות ואמהות, נשים וילדים ומשקים — אינה מניחה מאחוריה חלל ריק; היא מניחה מאחוריה מסגרת צבאית, הנשענת על כוחות פחות ניידים, מבוגרים יותר, אך כוחות היודעים למה הם נלחמים, כוחות שהנהגתם הצבאית אינה מקרית, אלא שהיא מושטת צורה ולובשת צורה.

רק אם תלמד פרק זה כהלכה ותרד לעומקו של הכתוב, הבו תבין כיצד קמו החיבות צ.ה.ל., וכיצד יכול היה פיקודו העליון לעמוד בשער בפני מקום, בלי לחטוא לעקרון הצבאי של ריכוז הכוחות — וכיצד הצליח להשום בכל העצמה בנקודת הכובד.

אכן, עידוד רב שואבים פולנו למקרא הספר הזה, למראה התעדימותנו מאז, כשהחיבות מילואינו איננו צריכות לשוב ולהתנסות בכל הקשיים וההתלבטויות שעמדה בהם חטיבת גולני — פתרה חטיבות אחרות, בראשית המלחמה עד שנתגבשו; עידוד הוא לכולנו לראות, באיזו מידה נתרבה גשקנו, ושוב אין אנו צריכים להלחם בכלי הנשק המעטים והעלובים אשר בהם נלחמו גיבורי צמח, מגיני דגניה, לוחמי סג'ית ותג'צוע; לראות כיצד מפקדי החטיבות אינם צריכים עוד להתחבט ולהקים יחידות ושירותים תוך כדי אימפוביזציה ברוכה, אך לעתים נואשת.

12

אכן, הנסיון שנרכש בדם, בצער ובמכאובים, ובזכות מאמצים אלאנושיים של אלפי אלמונים — נלמד עד תומו.

חטיבות צ.ה.ל. הסדירות למדו ושינו לעצמן את הלקח מפעולותיה של חטיבת גולני בשעות תפארתה, כשגלשה בתנועה צבאית למופת אל אילת; אך הן למדו גם את הלקח הפר ממפלותיה, שכותבי הספר לא העלימו. כל החיילים יודעים עתה, שבמה מפלות היו נמנעות אילו היה צבאנו מאומן יותר, היה מסודר יותר, ואילו היו שדחתיו ונתחליו מבוססים יותר, כפי שהגם עתה, אף כי גם היום עדיין אינם מושלמים כל צרכם; ובוה — אף בה — תרמה חטיבת גולני את תרומתה הגדולה לגיבוש תורת הלחימה של צ.ה.ל. הידוע כי המלחמה לא תתואר ללא רוח לוחמת, ללא לוחמים היודעים למה הם נלחמים — אך היודעים, כמו כן, כי באם לא יפעלו בתוך מסגרת צבאית המרשתת על מיטב השכלולים של המדע בכללו ותורת המלחמה בפרט, ירבו הקרבות וימעטו ההישגים. למד, הקורא, דפי גבורה אלה, ועמדת על כל משמעותן האכזרית של המסקנות הללו.

13

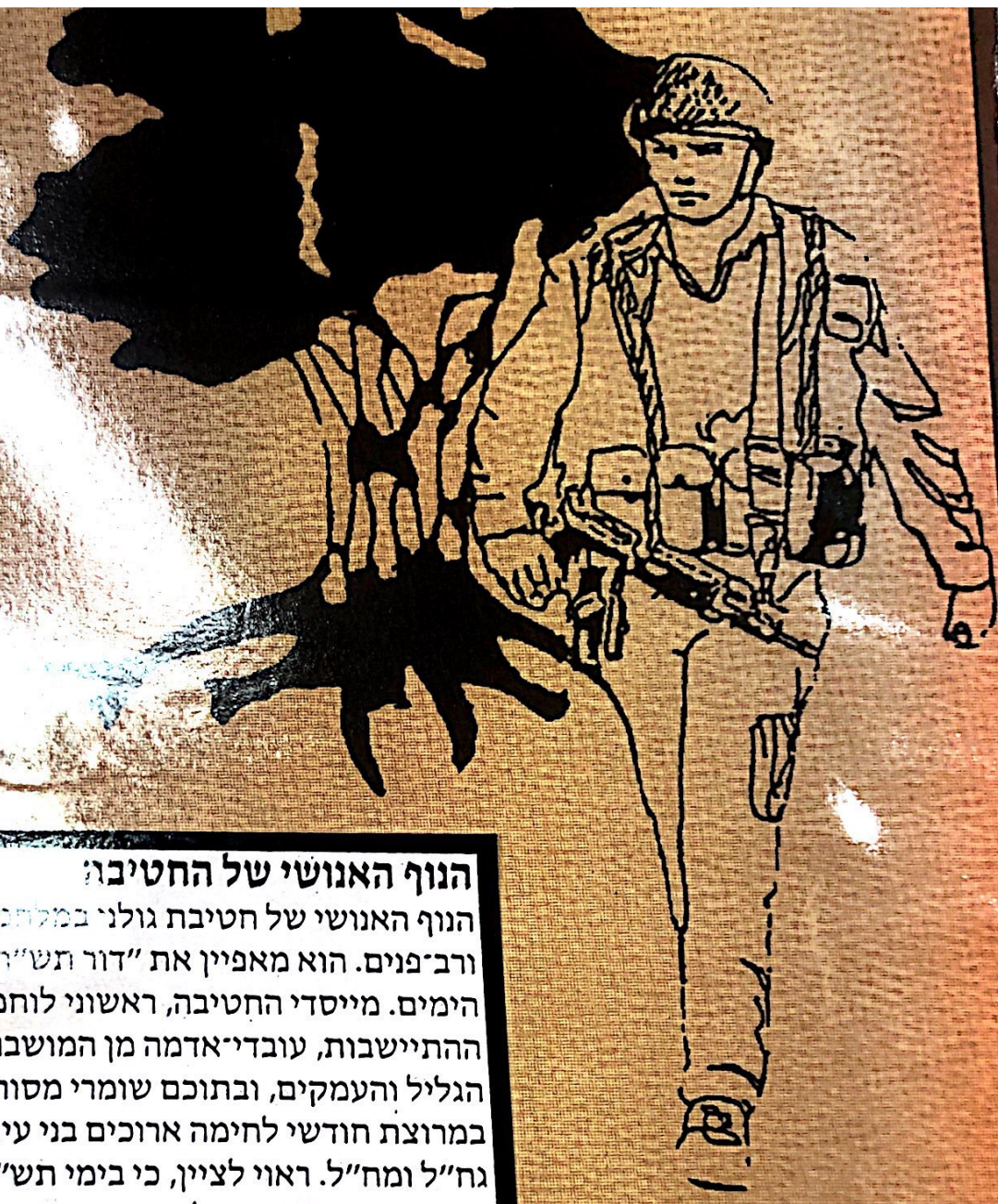
אך לא פחות מזה רבה היתה תרומתה של החטיבה הסדירה-המילואים של צ.ה.ל. היום הידועות, מצד הלקח ובגיבוש תורת הארגון של כוחות-המילואים לצ.ה.ל. של היום. כל שיאיה, כל התלבטות, כל קוצר-ידי וכל אזלת-ידי, המבצבצים בדפים אלו בחיאוד השלבים הראשונים של הקמת החטיבה — הובאו בחשבון ושימשו למפקדי צ.ה.ל. היום בסיס ונקודת מוצא

לארגון המחדש של כוחות-המילואים. חטיבות המילואים של צ.ה.ל. היום הידועות, מצד אחר, כי מאחוריהן, גב, ישוב-לוחם — ומכירות, מאידך גיסא, את המבנה הארגוני שלהן ואת יכולתן המהירה להתגייס ככוח צבאי מושלם תוך שעות ספורות, כשתן נכונות לתחזה מקצה-הארץ אל משנתן; ואלה הנמנים על חטיבות אלו ישאבו עידוד רב ולקח חשוב, בקראם את הספר הזה, המוכיח כי הן לא נותקו ממקורות הכוח העיקרי בעבר, וכי ניתנו להן, כתוספת, הכלים והארגון, הדרושים לשכלול כושר-מלחמתן. היסוד הסטריטוריאלי של יחידות המילואים; חוק שירות-הבטחון, המאפשר לאמן גם בעתות שלום; ומעל לכל — גוף של צבא-קבע סדיר על כל שירותיה, הנותן ללוחמיהן האזרחים את האפשרות להקדיש את מיטב מרצם בימי שלום לעבודת יצירה ובנין — מבלי לפגוע ע"י כך בכושרם הקרבי — כל אלה הגם הערוכות לבטחון עתידנו.

14

חייל בתש"ח

הנוף האנושי של החטיבה

הנוף האנושי של חטיבת גולני במלחמת העצמאות היה מגוון ורב־פנים. הוא מאפיין את "דור תש"ח" בארץ־ישראל של אותם הימים. מייסדי החטיבה, ראשוני לוחמיה ומפקדיה, היו אנשי ההתיישבות, עובדי־אדמה מן המושבה, המושב והקיבוץ של מרחבי הגליל והעמקים, ובתוכם שומרי מסורת לא מעטים. אליהם נוספו במרוצת חודשי לחימה ארוכים בני עיר רבים ואף עולים חדשים אנשי גח"ל ומח"ל. ראוי לציין, כי בימי תש"ח היו בחטיבת גולני בחורות רבות, אשר שירתו בכל היחידות בתפקידים שונים, ורבות מהן פעלו כקשריות או חובשות קרביות. כבר במלחמת העצמאות היתה חטיבת גולני כור היתוך לילידי הארץ ולבני העליות השונות. בסיכום המבוא שכתב נחום גולן לספר "אילן ושלח" נאמר: "...צמחנו בנוף הגלילי ובמישורי העמקים, ובמרחבי הנגב הרחבנו אופקים – התבגרנו. ההתיישבות בעמקים ובגליל היא שנתנה לחטיבה את צביונה וחותמה המיוחד, וממנה ספגה את ערכיה, כי על כן היתה החטיבה כפרית ונאמנה לערכים שינקה בגושי התיישבות אלו. ציינו אותה תכונותיו של עובד־האדמה ויושב־הכפר: עקשנות, צמידות למשימה, שורשיות ושקט..."

הקרוב בו השתתף ונסל יוסף ז"ל

עמידתה של עירגב

הקרוב על עירגב. אף על פי שנחחולל שבועים לאחר שנדמו הפטולות בצמח ובדגניה. היה. מכל מקום. חוליה אורגנית במערכת של החטיבה על עמק הירדן. אף כי בקרב זה לא לחזו חלק יחידות השדה הסדירות (פרט לתגבורת שהגיעה בשלב האחרון של הקרב). ולוחמיו היו אנשי המשק. — חיתה זו מלחמתה של החטיבה. שאנשי עירגב. בעובדת היותם משקיחיות במרחבה היו חייליה. גוסף לחשיבותו האופירטיבית של קרב זה לגבי המרחב כולו. באה הזהות שבין המשק לחטיבה לידי גילוי גם בעזרה הבלתיפוסקת. לסוגית השונים. בהעדפה שנבעה מהערכת חשיבותה של עירגב וחיוניות עמידתה במקום.

עירגב הגו הישוב היהודי היחיד ברצועת החוף הישראלית הצרה. הגובלת בשטחה של כוריה. אשר ממזרח לכנרת. ממערבה — הים. ממזרח ומצפון-מזרח לנקודה. בתחום סודיה מתגשאים ומאיימים (במרחק של מאות מטרים בלבד) הרי גולן; במרחק 5 ק"מ. לערך. דרומה. על חוף הכנרת. נמצא בשטח הגבול הארץ-ישראלי. הכפר הערבי סמרה. בימי שלום. שעה שהיו שרויים יחסי-ידידות עם השכנים הערביים הסוריים. נתקיים קשר-תחבורה יבשתי עם הישוב העברי לאורך חוף הים דרך צמח וסמרה. אך בימי מאורעות המלחמה הקשר היחיד שנותר בין עירגב אל הישוב העברי היה בדרך הים. אוכלוסית עירגב מנתה כמה מאות תושבים. בהם אחוז ניכר של אוכלוסיה בלתי לחמת (קנים. נשים וטף). כאמור. התנאים הגיאוגרפיים אינם מניחים כל אפשרות להשיג תגבורת במהירות. לעומת זאת. לאויב — הן בגבול הישראלי והן מעבר לו. בתחומי סודיה — מספר רב של כפרים ערבים. ולהם עורף גדול ובטוח.

בתנאים גיאוגרפיים. טופוגרפיים ואוכלוסיתיים אלה. המכבידים על הגנת הנקודה במידה ניכרת לא רק בתנאי מלחמה אלא גם בתנאי מאורעות. עברה עירגב בשלום את חמשה וחצי החדשים הראשונים (דצמבר 1947 — מאי 1948) של המאורעות. המסדרה בתקופה זו הורגשה בעירגב רק בשתי הופעות:

- א. ניתוק התחבורה היבשתית דרך צמח וסמרה. — אשר נתמך ע"י יחידות הצבא הבריטי שחנה באיזור. שאסר על אנשי עירגב לאבטח את מכוניתיהם ע"י ליחי משורין.
 - ב. התנגשות מקרית שארעה ב-8.2.48. בין טרקטוריסטים מעירגב ושני צעירים מסמרה שהתנגלו לפתע על הטרקטור אשר עבר בקרבת הכפר הערבי.
- ניתוק התחבורה הפנימי אמנם מבחינה כלכלית על המשק וחיתה בו משום המחשה רצינית של המערכה המתנחלת בארץ. אך בסיכום. בהשוואה לממדי המלחמה ואופיה ברחבי

האין כולה. היתה צידוץ הקופה זו בשקט יחסי. שקט יחסי זה אפשר להפיק ממך שני סיבות הקשורות זו בזו קשר גומלין:

א. המנה הערבים היתה שעדינג חזקה ומפורזת וישג המנהג היה לה על מה שהמפד. מאתי שכמה המיחה. — בין ממונה תנאה המונגרישית וכן ממונה בידות המונגריש. — מחייב מראש המנה והמנה להפטר נמידה המונגריש גישה שלא יחבו שנקודה מזו לא המערה בקטנות לתנג. נוסף על זה נוסף הישגי צידוג כל אדם המונגריש בביצוע נקודתם ובמקום התנהלו קודשים ואומנים בקנה מידה זהב כל אדם חייב ופלמיה גם שלא מאנשי המסות. אשר נוסף במחזור ניק. הפלה ארס ובמיוחדות שהשיין המורחי מודאי דאג להצדם בתגבורות בקנה מידה מזה. מזה יחב מה שיהי למעשה.

ב. במסקנה מן הערים הערבים שבמחוזותם המקומיים לא יוכלו לעדינג ובמסגרת לתבנית הפוליטית-אדמיניסטרטיבית של מדינות קרב מרם הגיעה המנה להתערבות צבאות צבא ואגבם הטקט לא היה מקרי. פרי, אופיים הטקטי של השבטים הערבים או, יחסים מוכרס-אגבם, אלא היה מודרך ציי יד מכוונת שדאגה לשמרו בקפידה. ואף היו מקרים שהביסו להשארי במבייה נבלמה ביד חזקה.

ג. כשלון התקפה הסודית בעמק-הירדן גרם לשינוי המבנית המפדרטיבית של הצבא הסודי. השינוי הל לא בעקרונות אלא בתכנית בלתי. כלומר, נקודה הסוד המעמקה מעמק-הירדן צפונה אל מול משמר-הירדן, מקום בו היה קולל להפוך צ שביעות לאחד הכשלון בעמק הירדן נסיון הפריצה השני של הסודים שנבלם אף הוא אך זהו להצלחתיהם בשלבי הראשונים.

מבחינה עקרונית לא הל שינוי במעמדה של צידוג המבנית התקפה צבחה הסוד התוקף ההסתערות. שהחיה עצמה העברה צפונה הרי יתכן הגיוני היה שכלל יתנו לנקודה המה דוקא בימים האחרונים לקרבות, הסיכוח הראשון — לאחד שכבר הסוד על הסכמה לתפוגה — בערבה התקפה גדולה על צידוג המבנית התקפה צבחה הסוד התוקף וההסתערויות התחדות ונשנות שלושה ימים רצופים מעידים שעו היה רשום של הסודים לכבוש את הישוב העקסני. להתקפה זו היו שלושה מניעים עיקריים:

1. מנחת הטעיה לגבי המבנית שנתקפה נגד מזה משמר-הירדן.
 2. הצורך בכיבוש נקודה יהודית לתרמת קרני של הצבא הסודי בעולם הארצות קרב המערות. לעידוד רוחו של הצבא הסודי הניגף ועמו.
 3. יתכן שהשיטה המוצלחת על כפר-הארב שנערכה 24.6 צודה מזה הסודים השטות מסוימים בקשר לקרבתה של צידוג לקוי-התחבורה והחשוב שלהם (מזה — קנימיה).
- במוצא לידן בפרשת התקפה מן הראוי שנוצר לעצמנו מראש המנה מידה של מצב משק צידוג ממונה הנשק המינימום.
- במשק היו קצת למעלה מ-100 תפרים נשאיינשק. היו מ-70 רובים. 10 תחלים. 4 מקלעים מביי אהל, מרגמת 3" 2-7 מרגמות 2" מרגמת, הולי" אהל 2" ביאטיש. הנשק הקל היה מסוגים ותוצרת שונים — רובר שהנביה. מבחינה מנהלתית על בעלת חלוקת התחמושת.

באלה צריכה חיתה עיניגב לחגן על שטח של 350 דונם לערך ועל קו חזית של כ-1700 מ', תכנית הביצורים עדין לא הושלמה. במקומות שמערכת התעלות הגיעה למצב משביע רצון, הרי עדין לא הספיקו להכין שוחות-יריה מתאימות. בסיס האויב היו אותה עת כל כפרי חספיבה והר סוסיתא. שליטתו בכל הרבסים שממזרח היתה מוחלטת. בין המעק ובסיסי האויב היה שטח חסר. ממוקש מיקוש דליל בכמה מקומות.

ביום חמישי, 10 ליוני, עם בוקר (זמן קצר לאחר שחזרו חבלני עיניגב ממלאכת המיקוש של החורשה הדרומית ושל ואדי נחלח) החלה ההתקפה הגדולה. ב-0600 הגיעו מסמרה לחורשה הדרומית מכוניות-משא עם חיילי-אויב. החיילים ירדו מן המכוניות, וכוח בעצמת מחלקה לערך נכנס לחורשה. כיתה נוספת נשלמה באדי בחלה. שתי היחידות תאלו עלו על מוקשים והחלו חזרות על עקבותיהם. כשהן נשארו עמחו למכוניות את נפגעייהן. משנתגלו נפתחה עליהם אש והם נסו במהרה דרומה; אך בינתיים הגיעו מסמרה עוד כמה מכוניות ובהן כשתי מחלקות רגלים נוספות וכל הכוח הזה (כ-120 איש) התפרס ותפס עמדות בואדיות — למן הים ועד לרגלי הגבעות. בשעה 0700 לערך פתח הכוח הזה באש לעבר קו ההגנה הדרומי.

בשעה 0750 החלה הפגזת תותחים של האויב. תחילה הופגזו הקו הדרומי — שעמד כל אותו עת בקרב עם כוח האויב שהגיע מסמרה. אח"כ הופגזו בשיטתיות קו ההגנה המזרחי אחרי שעה תשע נתרכזה ההפגזה על הפינה הצפונית-מזרחית של המצודה. בשטח שבין מגדלי-המים והפילבוקס.

שעה שהופגזו הקוים הדרומי והמזרחי, ירדה מחלקת אויב נוספת מכפר-הארב ודרך גבעת "חמש הבובות". המחלקה תפסה עמדות לרגלי "סוסיתא א" ומשם התקדמה בהיפוי של מקלע עד לפרדס — במרחק של 400 מ' לערך מהקו המזרחי. משנפתחה עליה אש, נסוגה המחלקה מזרחה יותר. אותה עת, לערך, כבר הצטרפה למחלקה זו מחלקה נוספת שהגיעה מסמרה ולא עלה בידה להתקדם מכיוון דרום. וכך היה קו ההגנה הדרומי מוקף בחצי גורן. עם התעצם הקרב והופעת מחלקת האויב מסוסיתא א' נשלח ל"פרסי" הפל"ם של המשק, לחיזוק הקו המזרחי.

הקרב בחזית הדרומית-המזרחית נמשך כבר שעותיים, כשבשאר הכיוונים טרם נראתה כל תנועת אויב.

סמוך לשעה עשר החלה פעילות אויב בגזרות אחרות. תחילה ירדו שתי פלוגות מהר סוסיתא. האחת — במדרון הצפוני — שנכנסה לואדי עיניגב השנייה — במדרון הדרומי — שנכנסה לבוסתן שלרגלי ההר. כחצי שעה לאחר מכן גראו בגזרה הצפונית-מזרחית כשתי פלוגות היורדות מכפר ביר-אש-שגום לגבעות היעור — מצפון-מזרח למשק. כוח זה התפצל לשלושה ראשים: האחד — ירד לואדי עיניגב; השני — ירד מערבה לכרמי עיניגב שבצפון; והכוח השלישי — התבסס ותפס עמדות על גבעות היעור עצמן. תנועת כוחות זו נעשתה תוך חיפוי חזק. נוסף על חתותהים הופעלו 4—3 מרגמות 81 מ"מ, ושלוש מכ"י כבדות; האחת — מבין סלעי הר-סוסיתא; השנייה — ממרגלות כפר-הארב.

תחלישית — מתוך הבוסתן, אותה שעה פתחו המגינים באש מרגמה 3 על בוח האויב שבמזורה. הפגיעות היו יעילות מאוד ומפקדי האויב לא הצליחו להתגבר על האנדרלמוסיה שנשתררה בקרב חייליהם אחרי התפוצצות כל פגז (אף אם היה זה במרחק 150 מ' מהגז) ומבנה הקרב של יחידותיהם לא נשמר יותר.

בשעה 1030 תופיעה להקה של 4 מטוסי אויב ותמציצה אף היא את הפינה הצפונית-מזרחית (קטע מגדליהמים — „פילבוקס“). בחיפוי ההפצצה וההפגזה שנמשכו כל לצת הגיוח כמה עשרות חיילים סוריים מואדי עין-גב ותפסו עמדות בשטח פרדס-הרימונים. ב-80—70 מ' משו התגנה.

ההתקפה עברה לשלב שני. נוסף על ההרעשה הרצופה של תותחים. מרגמות ומכ"י שנמשכה כל אותה עת על קטע מגדליהמים. הצטרפו לחיפוי ב-16—14 מקלעים שהיו מרוכזים בגזרה המזרחית ברוחב של 300 מ' בלבד וכן אש של מאות רובים ומספר מקלעים משטח היעור, הכרם, הוואדי ופרדס-הרימונים. כל האש הכבדה הזאת הומטרה על גזרת חזית צרה ועל שלוש עמדותיה העיקריות. חיילי האויב שהגיוחו מואדי עין-גב כיוונו את אש מקלעיהם לאשנבי היריה של הפילבוקס. אש זו מנעה מאנשי הפילבוקס כל אפשרות פעולה ואחד הכדורים שחדר דרך אשנב-היריה פצע את אחת החברות בפיה. מפקד הקטע נתן הוראה לפנות את הפילבוקס ולהכנס לתעלת-הקשר הסמוכה.

אותה שעה כבר לא היה ספק לגבי מגמתו ותכניתו של האויב. הפינה הצפונית-מזרחית נבחרה על ידו כמקום הפריצה.

לחץ האויב הלך וגבר, ואשו הלכה ונתעצמה. המצב החמיר מאוד שעה שנוסף ללחצו הגובר של האויב חלו תקלות רציניות בנשק האוטומטי של מגיני הגזרה. תחילה חל קלקול ב„שאטר“. כעבור זמן-מה פסק מפעולה גם ה„שאטר“ של גזרה שכנה שסייעה לקטע באש אנפילדית, ולאח"כ נפגעה אף מכ"י „הוצ'קס“ מקטע מסייע ואנשי הצות שלה נפגעו מנחוזים. אותה שעה החל הכוח המסתער מתקדם, תחת חיפוי אש חזק-וריתוק מ-4 כיוונים:

האחד — בעצמה של 2 מחלקות לערך, נע מצפון, לאורך שפת הים, בתוך החורשת הצפונית (עוד לפני כן, משנתגלה הכוח הזה לעיני התצפית, הועברה לגזרה הצפונית מרגמה 2 ממרכזו הקו המזרחי).

כוח שני — באותה עצמה, לערך, נע לכיוון המשק בכרמים שלרגלי גבעות היעור. בשני הראשים הללו „טיפלו“ אנשי הקטע הצפוני (שהשתרע משפת הים ועד ל„פילבוקס“).

הכוח השלישי — בעצמה גדולה יותר, החל לגלוש מגבעות היעור בכיוון למשק. אך בו בזמן — וכתוצאה מהתפוצצות פגז מרגמה בין השיחים היבשים פרצה אש לרגלי הגבעה, שפשטה במהירות לכל הכיוונים. היחידה המתקדמת נעצרה באש זו ונסוגה אל מעבר לרכס. נסיגת הכוח הזו שימשה כעין אות לשני הכוחות האחרים (בכרם ועל שפת הים) וגם הללו עצרו את התקדמותם והחלו לסגת אף הם.

ח כוח הרביעי — שלא אותר מחמת התנאים הטופוגרפיים, התקדם בהסתר
בערוץ העמוק של ואדי עין-גב — היוורד מרגלי הר סוסיתא ונשפך לים כשהוא עובר
בחלקו במרחק של עשרות מטרים בלבד מקו התגנה הצפוני של המשק. דקות מספר אחר
1130 הגיחה קבוצת חיילי אויב מעבר הואדי לכיוון הפילבוקס. צות הפילבוקס שהיה
אותה עת בתעלה חמובילת למגדל המים לא הרגיש בתנועת חוליה האויב מפאת סודלת
עפר רחבה שהקיפה את העמדה והסתירה את הנעשה סביבה. אנשי עמדה מערבית גילו
את החוליה המגיחה מהואדי, אך עקב מבנה העמדה לא יכלו לפעול נגדם ברובים. הרימונים
שהוטלו על ידם לא הגיעו למטרתם מחמת המרחק.

אותה שעה נפסקה הרעשת האויב, כדי לאפשר לחיל-הרגלים שלו לפרוץ למשק.
משפרצו ששה מחיילי האויב לתוך הפילבוקס, נאלצו שני אנשי העמדה שממערב
לפילבוקס לסגת לקו השני, כי נשארו מנותקים מכל עמדה אחרת וחסרי תחמושת.
נסיון לפעול ממטה הקטע (שבמגדל המים) לעבר פתח העמדה הכבושה נכשל מחמת מעצורים
בסוף. וכמו להרבות את הרעה ברגעים קריטיים אלה — כשהאויב פוץ לתוך המחנה.
כששתים מעמדות המגינים פונו ומרבית הנשק האוטומטי של המגינים חדל מפעול —
פסקה מפעול (בעקב כמה אי-הבנות שנגרמו בטלפון) אף המרגמה הבינונית היחידה של
המשק.

בשעה שנתבררה עצמת ההתקפה בקטע הצפוני-מזרחי (בערך ב-1130) ובמטה
האזור לא נמצאה כל רזרבה קרבית. נשלחה הוראה לפל"ם שבקטע הדרומי (שנשלח לשם
כאמור לעיל, עוד בשעות הבוקר המוקדמות, כשהאויב ביים התקפה מהביון שהוא) לעבוד
לקטע הצפוני-מזרחי. מאחר שלקטע הצפוני הגיע רק חלק מהפל"ם (מחמת התעלות
הארוכות שהיה עליהם לעבור) והמצב שם היה כבר חמור, גויסו אנשי השרידות
שנמצאו במרכז המשק ונשלחו שמה כתגבורת. באותה שעה החלו אנשי העמדה שעל התל
עיי שפת הים לירות לעבר הפילבוקס ופתחיו, ומפקד הקטע נתן הוראה לירות פגזי
מרגמה 2" לתוך הואדי. פגז אחד גפל לתוך מחלקה מתקדמת ופיזר את אנשיה לכל עבר.
אותה שעה הגיעה חולית פל"ם נוספת, בתעלות, למגדל המים והתקדמה לעבר הפילבוקס
אגב הטלת רימונים לעברו. תחת לחץ זה של הפל"ם, היריות מן עמדת התל ותוך הבחנה
שכל כוח משלהם לא בא בעקבות החוליה שפרצה לפילבוקס (בינתיים עברו כעשר דקות)
החליטו חיילי האויב בפילבוקס לסגת. ששת החיילים נסוגו כשאחד מהם, פצוע כנראה —
נתמך ע"י שנים מחבריו.)

אותה שעה חידשו תותחי האויב את פעולתם, בעיקר נגד הקו המזרחי, אך עתה
חידשה את פעולתה לעבר הכוח הפורץ של האויב גם מרגמת 3" של המשק.

גירוש חולית הפורצים של האויב מהעמדה והפעלת מרגמת ה"3 של המשק,
שברו את תנופת ההתקפה והחלה נסיגה כללית של חיילי האויב, (מחלקות נוספות שירדו
מרוכסי ההרים — בעצם ההסתערות — כבר לא הוכנסו לקרב), הכוח הצפוני של האויב,

שניסה להתקדם לעבר המשק אחרי שהחלה הנסיגה. נבלם אף הוא ע"י פגזי צ"ח והפסיק את התקדמותו.

נסיגת האויב נעשתה אנה גרידת פצועים והרוגים ובאיטיות מרובה. עוד בשעותיים המשיכו כוחות האויב המקיפים את המשק להתקיף את עמדות המגינים באש נ"י. משיצאו לכפרי הגבוה הנשק הקל של המגינים היו עורכים חניות תכופות וארוכות ונסיגתם. עד

הפכה שעות האחרון את שדחיהקרב — היה הכוח שהתקיף מדרום. בשעת התקפה ניסה לכבד מספר פעולות חסכה וריחוק. וחוד הנסיגה המשיך לשלוח את אשן במגמת ח"ס י"י. כמה יחידות קטנות שלו ניסו לתמרן בשטח ולהתקרב ונעצרו באש צלפים —

אך ללא פלי השפעה ממשית על מחלד הקרב. השתדר שקט גמור ואף לפנות ערב. לאחר נסיגת כל כוחות האויב מהשטח. השתדר שקט גמור ואף התפוגה מסתה. חתקמה הגדולה נשברה. אבידות מגיני עיניגב היו: ארבעה הרזגים 10 פצועים (3 מהם קשה). אבידות האויב נערכו בעשרות רבות.

עם לילח הגיעה לראשונה לעיניגב תגבורת שגשלה ע"י החטיבה: 3 כיתות ממשקי עמקיהירדן ו-2 כיתות מטבריה וכמה חברי עיניגב שלא היו במקום. בן נוספו 2 מקלעים מסוג מ. ג. פיאת אחד ותחמושת מכל הסוגים. אנשי התגבורת נשלחו מיד לעמדות. הנשק אף הוא ניגש מיד למלאכה והספיק לתקן את כל כלי הנשק האוטומטי שנתקלקלו במשך הפעולות.

היום השני להתקפה

ביום ה-11 ליוני צריכה היתה ההפוגה להכנס לתקפה. בשעה תשע בקירוב החלו מטלפנים מכל הקטעים ושואלים אם אפשר לעזוב את התעלות? הסורים. כנראה. מקיימים את צו ההפוגה. התשובה שניתנה היתה: כל עוד לא תתקבל ממוסדותינו אנו הודעה מפורשת. שהפסקת האש נכנסה לתקפה — ישאר מצב הכתנות הקרבית במלואו. אך האויב החליט לנסות שנית את מולו ולתקוף את המשק. גם הפעם נערכה ההתקפה בערך באותם קוים (ומאותם כיוונים ובסיסים) כבהתקפה הקודמת, אך לא ע"י צבא סדיר אלא ע"י כוחות "צבא ההצלה", ובכוחות קטנים הרבה יותר. כוחם התחלק בערך כך: שתי מחלקות בגורה הצפונית (כפר נוקיב והכרמים); שתי מחלקות בגבעות היעור; וכוח דומה בפרדס ובואדי הדרומי. בשעת הצהריים הגיעו כוחות האויב עד לסורח של 400-500 מ' לערך מגדרות המשק, פרט לגורת מגדל המים, שם הצליחו, גם הפעם, לקרב לגדר בחסות הואדי.

בשעה 13.00 לערך ניסו כל כוחות האויב להתקדם בעת ובעונה אחת. חיל הרגלים פתח מכל העברים, באש חזקה, שנמשכה כשעה תמימה, אך לא התקדם כמעט בשום מקום, מחמת אש המגינים שהפעם היתה חזקה הרבה יותר, בעיקר הודות לשני המקלעים שהגיעו בלילה — בעוד התותחים מרעשים את מגדל-המים. פגז שפגע במגדל לא גרם בדרך נס, אלא פגיעות קלות בלבד בשלושה חברים. אך פגז אחר פצע פצועים אנושים את יוסף ז"ל, מפקד הקטע, שעה שירד מן המגדל ונתכוון להכנס לתעלה.

לאחר מכן נפסקה ההרעשה וחיל הרגלים החל נסוג, בעוד המרגמה שלנו מונבת בכוחותיו. צליפה מנשק קל נמשכה עד שעות הערב המאוחרות, תחילה ע"י הכוחות הנסוגים ואחר כך ע"י החיילים שבסוסייתא. עם ערב נשתרר שקט. ניצבה השאלה: הנסתיימה ההתקפה? הידיעות מסרה, כי ההפוגה נכנסה לתוקפה. הפרת ההפוגה לא ארעה אלא במקומות בודדים בלבד — ועיניגב בהם. הסורים ודאי אמרו בלבם, שלא נהיה מוכנים לקרב מאחר שהשלכנו יהבנו על ההפוגה ועל כן ניסו היום מה שלא עלה בידם אתמול.

א ג ר ה

לעין-גב

בין גללי-הגלים הזורמים בכנרת
קם באחד הימים פלא-גל,
וזנק בצמח-איתנים מסערת
צל חוף הסלעים הרובץ מקרסל.

זנק ולא שב. נידבק הוא בסלע,
בצור הנקשה הגולש מההר,
ברגב-טרשים ששנים מחכה לו
בצלט-שממה ובצחית-מדבר.

נדבק ונדבק באלפי-אלף זון,
ניהי פסגיה בין שמים נים;
ובזוהר השחקים צל רגב ואבן —
הדהיק בכרקת הגל קמוגם.

נדשא הדשיא אן הגל הפורח,
נדץ העלה נצנו וילקו
ניהי הוא סלום-בהקיץ לאורח.
קשהו שבע-נוצ — שביב-אור מרחוק.

חזכו השחקים וצלוח הכנרת
בבן-טפוחים זה. בפלא הגל;
זו — אגדות לו בליל מסערת
ואלה — קללים אך נרציפו מצל.

חנן שדמי

עין-גב

יוסף קלימן

יוסף נולד ב־23 ביולי 1914 בברלין. הוא היה בנם בכורם של הורים אמידים ומשכילים. אביו (רוקח לפי מקצועו), ואמו היו אנשים בעלי הכרה סוציאליסטית ונאמנים ליהדות, וברוח זו חינוכו את יוסף. הוריו נתנו לו אפשרויות רבות להתבונן בסביבתו שמחוץ לתחום המשפחה והבית ולהכיר את העולם הגדול. הם מסרוהו לבית־ספר גרמני טוב בעל חינוך סוציאליסטי מובהק ושלחוהו להצטרף לתנועת־נוער ציונית. (בהזדמנויות שונות ספג גם אלמנטים של היהדות המסורתית, כגון בחגיגת בר־מצוה שלו וכיוצא בזה).

ההרדים רצו לפתח בבנם לא רק את כשרונותיו הרוחניים ואת סגולותיו הנפשיות, אלא גם את כוחו הפיזי ואת אומץ לבו, כדי שיוכל לעמוד בפני חבריו הגרמנים. בשעת הכרה, לכן שלחוהו להתאמן בכל מיני ענפי ספורט ובבופס.

אך יוסף היה מהונן בסגולות אופי עדינות, והאימונים בבוכס היו למורת־רוחו. הוריו הכריחוהו להמשיך באימונים. כעבור שנים החזיק יוסף טובה להוריו על אשר הכשירוהו לעמוד בפני פרחי הנאצים בגימנסיון וברחוב.

את חוק־לימודיו גמר בהצטיינות בגימנסיון „קארל־מארקס־שולה“. בעיקר השתלם בידיעות החברה וגילה הבנה מעמיקה במדע זה. ביחוד התענין בבעיה הקולוניאלית וחקר אותה. כשסיים את לימודיו בגימנסיון, יצא לכמה סיורים בארצות שונות באירופה ולמד את בעיותיהן. האוירה האנטישמית בגרמניה גברה מיום ליום. כחבר בתנועת־נוער ציונית־חלוצית החל לעשות את חשבון נפשו כיהודי. תחילה החל ללמוד את מקצוע הרקחות. כרצון הוריו, אך הישג־מהר נמלך בדעתו. שאין לפניו אלא דרך ההגשמה האישית. בשנת 1933 יצא להכשרה חלוצית בלסביה. שם שהה שנה בקירוב. בסוף שנת 1934 עלה ארצה.

קווים לדמותו

חייו ואישיותו

יוסף היה האיש המרכזי בקבוצת החברים יוצאי "החלוץ" מגרמניה, שבאה לקבל את הכשרתה בלטביה. שם הכירוהו רבים בתוכנו. חבלי ההסתגלות של החברים יוצאי גרמניה היו רבים. הם לא ידעו עברית ולא ידעו לעבוד. רובם לא היה מיוצאי תנועות-הנוער. אך יוסף לא זו בלבד שהסתגל מהר לתנאי ההכשרה, אף על פי שיצא מבית בורגני, אלא גם ריכז סביבו מיד את כל קבוצת החלוצים מגרמניה. הוא היה בימים ההם החבר המקובל ביותר על החברים הלטביים, שהוקירו את חפצו האדיר להסתגל לעבודה הגופנית ולחיי קיבוץ. בדבר זה רכש את אמונם ואת יחסם החברי אליו. האמון בו היה כללי וגדול כל כך שנבחר למוזכיר של קיבוץ-ההכשרה. יתכן שכיום נראה הדבר רגיל ומובן, אך בימים ההם היה זה חזיון בלתי נפרץ שחבר "יקה" ירכוש את אמונם הכללי של חברים יוצאי מזרח אירופה. הוא נבחר למוזכיר של קיבוץ ההכשרה, בעוד יוצאי-גרמניה מיעוט קטן בתוכו. רק יוסף, באישיותו המובהקת, יכול היה להגיע לכך.

לא בנקל הגיע לכלל שלמות עם חיי הקיבוץ. כרבים מחבריו נתלבט גם הוא בין הרצון להשתלמות והמשך הלימודים באוניברסיטה, שהחל בהם, ובין דרך ההגשמה האישית. מתוך שיקול שבהכרת צרכי העם הגיע לבסוף לכלל החלטה, שיש לוותר על הלימודים. הטוב שבידידיו, שהלך עמו את כברת הדרך עד כה, בחר בדרך השנייה והמשיך בלימודים. שנים רבות התנצחו בפלכוס שבכתב על נושא זה: הדרך ילך בה הנוער של העם היהודי.

בעיה אישית אחרת, לא פחות קשה, עמדה לפניו בימים ההם. הוריו עלו ארצה והתנחלו על הקרקע. הם דרשו את השתתפותו בהקמת משקם. היה לו קשה מאד לסרב להוריו, שעלו בגיל העמידה, אך לאחר לבטים רבים החליט ללכת בדרכו ולבנות את חייו לפי האידיאלים שלו.

הוא היה חבר טוב לכל אחד מאתנו בקבוצת ההכשרה. ולרבים היה מדריך בדרך חייהם והתפתחותם האישית. תמיד היתה לו אוזן קשבת לחבריו, שנהגו לפנות אליו בעת צרה.

לקראת העלייה התלכדה קבוצת "שלשלת" — מכמה קבוצות-ההכשרה במקומות שונים בארצות הבלטיות. הקבוצה יצאה למחנה הכנה בסביבת מינכן. ושוב היה יוסף מרכז קבוצת ההכשרה. מחנה-ההכנה עבר בירורים רעיוניים שונים, והנה באחד הימים — היו אלה ימי קציר — זהליט יוסף, שמן הראוי הוא להראות לאכרים הבוואריים האנטישמיים, מהו חלוץ יהודי המתקין עצמו לעלייה לשם חיי עבודה וחקלאות. ולפי הצעתו יצאנו כולנו לעבודה. לא היה קץ להשתוממותם של האכרים למראה בחורים יהודים עובדים בשדה כהלכה.

משם עלינו ארצה. עברנו את ונציה וראינו את אוצרות האמנות שבה. כאן הוכיח יוסף את בקיאותו הרבה באמנות.

קבוצת "שלשלת" הלכה תחילה לגבעת-השלושה. החלה תקופה של חבלי קליטה והתאקלמות קשים. חלק מקבוצת "שלשלת" לא רצה להישאר בגבעת-השלושה. אלה עברו לאפיקים ושאפו להצטרף לקבוצת "בתלם". הדבר לא ניתן לנו. ואז עמד יוסף איתן, עודד את החברים, תבע אורך-רוח ולבסוף השגנו את מבוקשנו והצטרפנו ל"בתלם".

בהיותו בפלוגה בנחלת-יהודה, נבחר כמוזכיר הקבוצה ועמד בתפקיד זה עד שעבר לחצר כנרת. עם העלייה לעינגב היה יוסף בין ראשוני החברים במקום ההתישבות. הוא עבד זמן מה בספנות, אחרי כן נבחר כמוזכיר המשק. היתה זו תקופת הבראשית של משקנו עם כל הקשיים, שהיו בימים ההם בכל משק צעיר בהקמתו. והימים ימי ראשית מלחמת העולם. יוסף הצליח בתפקידו להוכיח את כוחו בארגון משקי וכן את יחסו לחברים והבנתו לרוחם. — סגולות שעמדו לו בתפקידו.

לא עברו שנים מועטות ויוסף נקבע להיות מורה, ושתי שנים השתלם בסמינריון למורים. היתה זו תקופה של אושר בחייו. כאן מצא את המויגה בין שאיפתו לחיי עבודה בכפר ובין רצונו העז

ימיו האחרונים

יוסף הושם תחילה סגן-מפקד קטע ולא ארכו הימים ושמוהו מפקדו. למעשה היתה לו הכשרה צבאית מועטת, אך הוא עשה את תפקידו בכשרון בלתי מצוי. הוא הוכיח קור-רוח ואומץ-לב וגם הבנה יסודית בבעיות הקרב וניהולו.

מתחילת בואו לקטע ועד ליומו האחרון לא פסקו מאמציו לשפר את התנאים ולהנעים ככל האפשר את החיים על החברים.

וזל עשה במו ידיו. הביא שולחנות וכסאות לעמדה והקים סככת-צל מעליה; הביא חמונות ותלאן בעמדה וגם דאג למשחקים לבילוי זמן. את בעלי-החיים של משקי-הילדים העביר לקרבת הבריכה והיה דואג למוזנותיהם גם בעצם ההרעשות. קיצורו של דבר: שקד על כל פרט קטן וגדול ודאג לנוחיותם של החברים ולהרגעתם.

באה הצעה, שיוסף יסע לזמן-מה לאלונים לבקר את ילדי ביה"ס, שהיו במצב קשה. אך אנשי הקטע לא הסכימו שיוסף יצא אפילו לשעה קלה. הם שמו בו את מבטחם. והוא דחה את ביקורו באלונים לאחר זמן.

בהפצצה הגדולה, כאשר טייסת שלמה חגה מעל עין-גב, עמד יוסף בתצפית. היתה הנראה מפורשת לרדת מעל המגדל, אך אנשי התצפית לא ירדו אלא לאחר שאחד האוירונים ירה ממכונת-יריה. כאשר הוצתה מכונתו, שעמדה ליד חדר-האוכל, רץ יוסף לכבותה ולא נתן דעתו על האוירונים שחגו עוד בשמי עין-גב. בזריזות הרחיק יוסף את כל העצמים שהיו ליד המכונת הבוררת ועלולים היו להידלק ולהגדיל את הדליקה.

קשה לתאר במלים את אשר היה יוסף באותם הימים. ואת ההוד האנושי שבו נתגלה לפני הבריו. לא שיוסף נתגלה לנו פתאום כפי שנתגלה, ואנו לא ידענוהו מקודם לכן, אלא שבימיו האחרונים באו לידי גילוי מרוכז ומגובש כל תכונות-נפשו היקרות שהשתלבו יחד והגיעו לשיא אנושי בלתי שכית.

ביום ההתקפה הגדולה היה יוסף האיש שהציל את המצב ברגע החמור. הוא פיקד על הפצולה בקור-רוח להפליא ועודד את החברים, שרוחם נפלה לשמע כיבוש עמדת ה"פילבוכס" ע"י הערבים. הוא נתן הנוראות לכל אנשי העמדה ובעצמו ירה אל האויב. בסטן שבידו ניסה לפגוע בצלף, ששכב בפרדס-הרימונים, אך לא הצליח. אז ביקש רובה מאחד החברים ופגע בצלף. וכל זה מתוך שליטה מוחלטת במצב בגיורת החזית בשעה החמורה ההיא.

למחר, ביום ההתקפה השני, עמד יוסף עם עוד שני חברים בקומה השנייה של מגדל-המים. הגל השני של ההפגזה היה מכוון אל הגיורה ההיא. שלשתם לא זזו משם עד שפגז פגע במעקה, ורסיסיו פצעו פצעים קלים. יוסף פקד על שאר שני החברים שירדו מיד לתעלה, ואלו הראו עצמו טילפן למפקדה, מסר על המקרה והודיע, שהקשר הטלפוני ייפסק לכמה רגעים, עד שיספיק להוריד את המכשיר לבונקר.

יוסף ניתק את הטלפון והתחיל לרדת מעל המגדל. שוב התפוצץ פגז בקרבתו, והפעם פגע רסיס בראשו ופצעו פצעים אנושים. הטלפון נשמט מידיו והוא רץ בתעלה הקשר עד שנפל מתבוסס בדמיו. לאחר רגעים מעטים יצאה נשמתו.

**ת.נ.צ.ב.ה.
קליימן יוסף
1914-1948**

„ה' נתן,
וה' לקח —
יהי שם ה' מברך.”

(איוב, א' כ"א)

אומרים שפרכים
הם סימן ליופי ותו
והדך
אל כמה אצלך
הם נראים פי תמיך
עצובים
ושקטים
ושוקטים...